

VALSTS NODROŠINĀTĀ JURIDISKĀ PALĪDZĪBA
2023.GADA 1.PUSGADA DARBĪBAS REZULTATĪVIE RĀDĪTĀJI

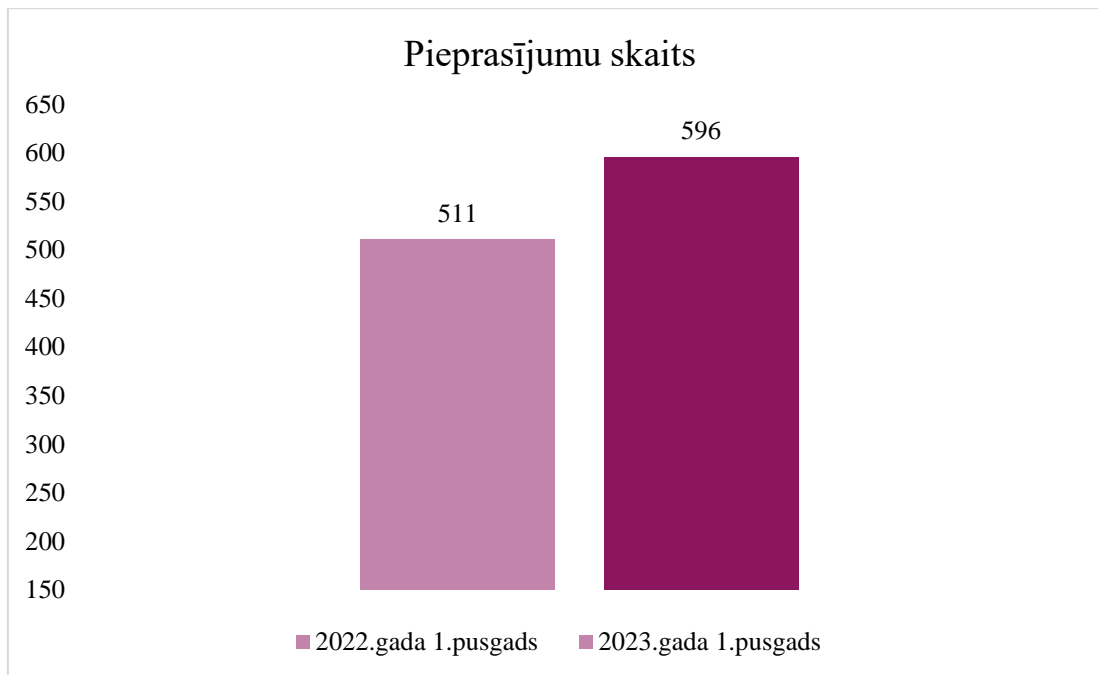
Atbilstoši Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likumā noteiktajam viena no Juridiskās palīdzības administrācijas (turpmāk – JPA) funkcijām ir apsaimniekot valsts budžeta līdzekļus, kas paredzēti juridiskās palīdzības nodrošināšanai. Lai īstenotu šo funkciju, JPA atbilstoši kompetencei slēdz juridiskās palīdzības līgumus ar personām, kuras saskaņā ar Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likumu var būt par juridiskās palīdzības sniedzējiem, un norīko tos juridiskās palīdzības sniegšanai trūcīgām un maznodrošinātām personām, vai personām, kuras pēkšņi nonākušas tādā situācijā un materiālajā stāvoklī, kas tām liedz nodrošināt savu tiesību aizsardzību (stihisku nelaimju, nepārvaramas varas vai citu no personas neatkarīgu apstākļu dēļ), vai atrodas pilnā valsts vai pašvaldības apgādībā. JPA par sniegto juridisko palīdzību veic juridiskās palīdzības sniedzējiem apmaksu (tai skaitā zvērinātiem advokātiem, kuri sniedz valsts nodrošināto juridisko palīdzību pēc kriminālprocesa virzītāja uzaicinājuma).

JPA ir apkopojusi un publisko 2023.gada 1.pusgada darbības rezultatīvos rādītājus par valsts nodrošināto juridisko palīdzību.

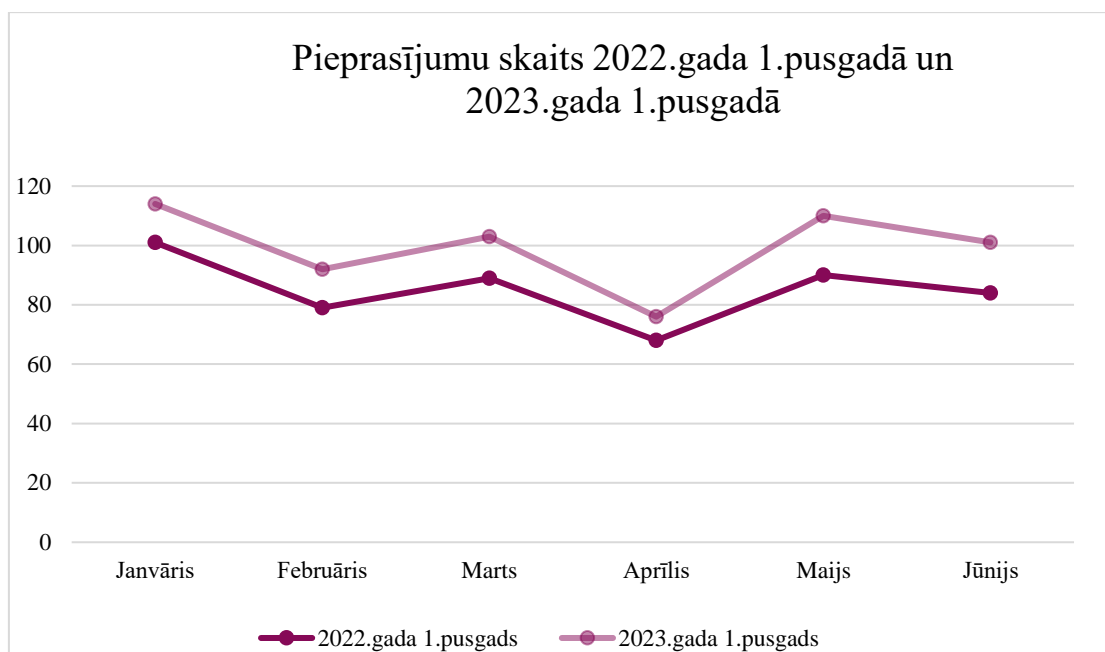
I. Juridiskās palīdzības nodrošināšana

JPA 2023.gada 1.pusgadā (turpmāk – pārskata periods) saņēmti 596 iesniegumi valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības pieprasījumam (turpmāk – pieprasījums), kas ir par 14,26% vairāk nekā 2022.gada 1.pusgadā. Pieprasījumu skaita pieaugošā tendence skaidrojama ar personu skaita palielināšanos, kurām ir piešķirts maznodrošinātas vai trūcīgas personas statuss. Salīdzinot maznodrošinātu un trūcīgu personu skaita pārskata perioda datus ar 2022.gada 1.pusgada datiem, var secināt, ka nedaudz ir audzis to personu skaits, kuriem ir noteikts maznodrošinātas vai trūcīgas personas statuss.¹

¹ Labklājības ministrija. Statistika sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības jomā. Mēneša dati 2023.gadā. Pašvaldību informācija par sociālo palīdzību un LM aprēķini. Pieejams: <https://www.lm.gov.lv/lv/media/22986/download?attachment>

Saņemto pieprasījumu skaits pa mēnešiem ir diezgan vienveidīgs, tomēr visvairāk pieprasījumu ir saņemti janvārī (114), bet vismazāk februārī (92) un aprīlī (76). Salīdzinot datus ar 2022.gada 1.pusgadu, var secināt, ka tendence abos periodos ir vienāda – gada sākumā ir vairāk pieprasījumu un aprīlī ir vismazāk pieprasījumu. Saņemto pieprasījumu skaita dinamiku var izskaidrot arī ar personu skaita, kurām ir piešķirts maznodrošinātas vai trūcīgas personas statuss, dinamiku. Pašvaldības regulāri pārskata kritērijus un ienākumu sliekšni sociālās palīdzības saņemšanai. Pieprasījumu pieaugums ir saistāms arī ar JPA aktīvu informācijas izplatīšanu kā personas var saņemt valsts nodrošināto juridisko palīdzību, piedaloties dažādās reklāmas kampaņās, sniedzot seminārus pašvaldībām, sociālajiem dienestiem, policijas darbiniekiem. Pēc katras aktivitātes ir īpaši jūtams zvanu pieaugums uz JPA bezmaksas informatīvo tālruni.

Iedzīvotāji aktīvi izmanto JPA bezmaksas informatīvo tālruni 80001801, lai noskaidrotu jautājumus par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības saņemšanas iespējām. Pārskata periodā saņemts 1191 zvans, bet 2022.gada 1.pusgadā tika saņemts 1441 zvans. Savukārt kopumā uz JPA bezmaksas informatīvo tālruni pārskata periodā saņemti 2299 zvani (gan par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības saņemšanas iespējām, gan par valsts kompensāciju cietušajiem saņemšanas iespējām).

Ja tiek vērtēti dati par pakalpojumu pieprasīšanas kanāliem, tad joprojām lielākā daļa no pieprasījumiem, kas tiek saņemti JPA, ir ar pasta starpniecību. Tomēr novērojams, ka personas aktīvi izmanto iespēju pieprasījumu iesniegt elektroniski (izmantojot elektronisko pastu) ar elektronisko parakstu – salīdzinot, 2022.gada 1.pusgadā elektroniski tika iesniegti 64 pieprasījumi, bet pārskata periodā tika iesniegts 101 elektronisks pieprasījums. Tāpat personas biežāk izmanto iespēju iesniegt pieprasījumus, izmantojot oficiālo e-adresi. Savukārt, ierodoties iestādē klātienē, ir iespējams saņemt iesniegumu veidlapas, iepazīties ar aizpildīšanas paraugiem (zvanot uz minēto bezmaksas tālruni, iespējams saņemt praktisku palīdzību veidlapas aizpildīšanā) un aizpildīto iesniegumu ievietot iestādes pastkastē.

Salīdzinot datus, jānorāda, ka pārskata periodā ne tikai ir saņemti vairāk pieprasījumu nekā 2022.gada 1.pusgadā, bet attiecīgi labvēlīgo lēmumu skaits pret saņemtajiem pieprasījumiem procentuāli ir lielāks. 2022.gada 1.pusgadā labvēlīgo lēmumu skaits pret saņemtajiem pieprasījumiem bija 69,4%, tad pārskata periodā tie ir 76,68%. Tas nozīmē, ka veiksmīgi tiek nodrošināti attālinātie klientu apkalpošanas risinājumi, pa JPA bezmaksas informatīvo tālruni tiek sniegta kvalitatīva, izsmeļoša un pietiekama informācija, lai persona rezultatīvi varētu aizpildīt un iesniegt pieprasījumu JPA.

Pārskata periodā kopumā tika pieņemti 629 lēmumi, kas ir par 11,29% vairāk nekā 2022.gada 1.pusgadā (558 lēmumi).

- 457 lēmumi par juridiskās palīdzības piešķiršanu;
- 97 atteikumi piešķirt juridisko palīdzību;
- 64 lēmumi pārtraukt nodrošināt juridisko palīdzību
- 9 cita veida lēmumi par valsts nodrošināto juridisko palīdzību.

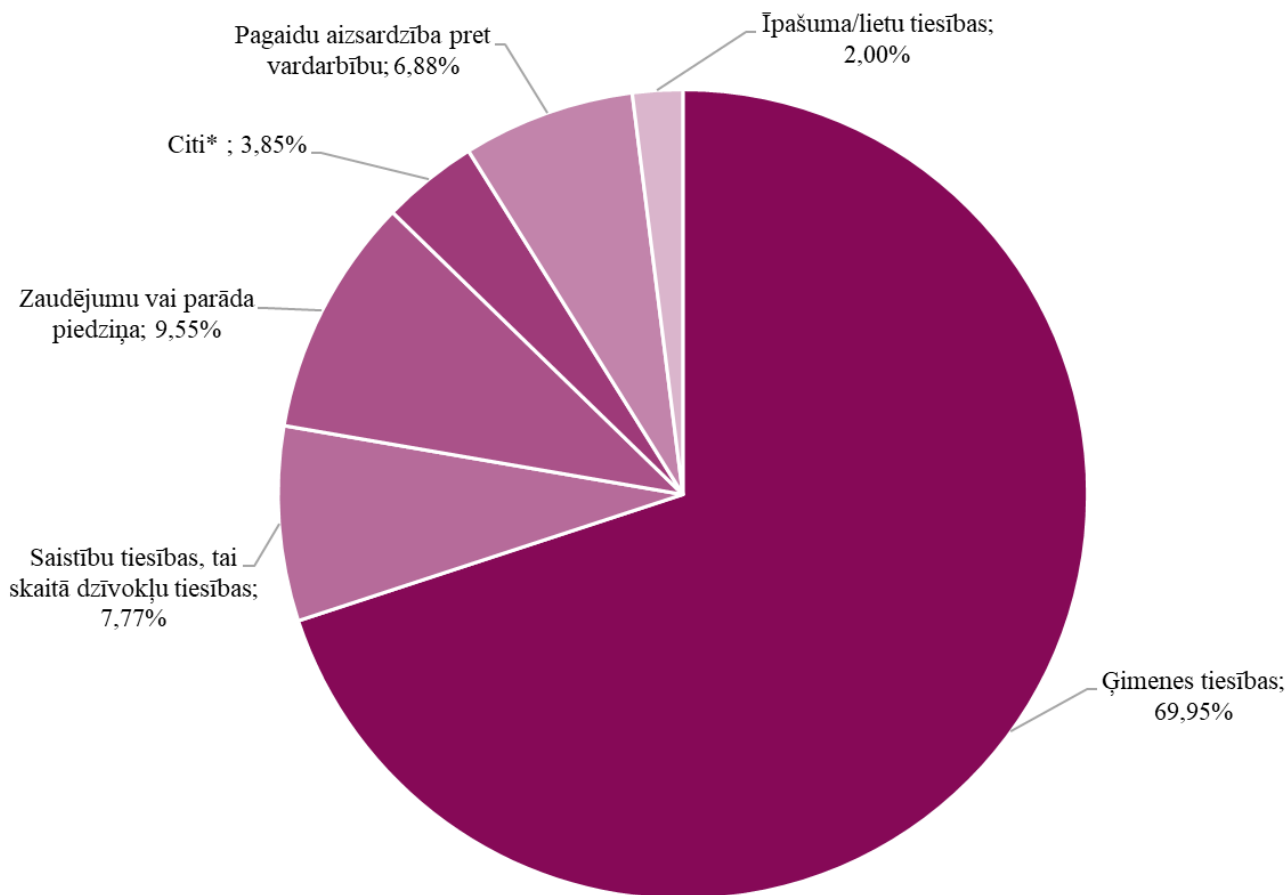
Lēmumu skaita palielinājums salīdzinājumā ar 2022.gadu 1.pusgadu skaidrojams ar kopējo pieprasījumu skaita palielināšanos.

Pārskata periodā pieņemti 455 lēmumi par juridiskās palīdzības piešķiršanu civillietās, 4 lēmumi par juridiskās palīdzības piešķiršanu administratīvajās lietās, 1 lēmums par juridiskās palīdzības piešķiršanu Satversmes tiesas procesā un 1 lēmums par juridiskās palīdzības piešķiršanu trauksmes cēlējam. Pārskata periodā saņemti 5 pieprasījumi par juridiskās palīdzības nodrošināšanu Satversmes tiesas procesā, savukārt par valsts nodrošināto juridisko palīdzību trauksmes cēlējiem tika saņemti 2 pieprasījumi. Salīdzinot ar 2022.gada 1.pusgadu, pārskata periodā ir saņemti par 37,5% mazāk pieprasījumu par valsts nodrošināto juridisko palīdzību Satversmes tiesas procesā (2022.gada 1.pusgadā 8 pieprasījumi), savukārt par valsts nodrošināto juridisko palīdzību trauksmes cēlējiem saņemti par 60% mazāk pieprasījumu (2022.gada 1.pusgadā 5 pieprasījumi).

Personas JPA vēršas pēc juridiskās palīdzības dažādu strīdu risināšanai:

- ģimenes tiesībās (laulības šķiršana, uzturlīdzekļu piedziņa, paternitātes noteikšana, paternitātes pieņēmuma apstrīdēšana, saskarsmes tiesību noteikšana, pagaidu aizsardzība pret vardarbību, u.c.);
- saistību tiesībās un dzīvokļa tiesībās (īres un komunālo pakalpojumu samaksas strīdi, dzīvojamās telpas lietošanas tiesību izbeigšana un izlikšana no tās u.c.);
- zaudējumu un parāda piedziņas jautājumos;
- darba tiesībās (atjaunošana darbā, nesamaksātās darba algas samaksa, kompensāciju piedziņa);
- administratīvajās lietās, personai pārsūdzot bāriņtiesas lēmumu par bērnu tiesību un tiesisko interešu aizsardzību.

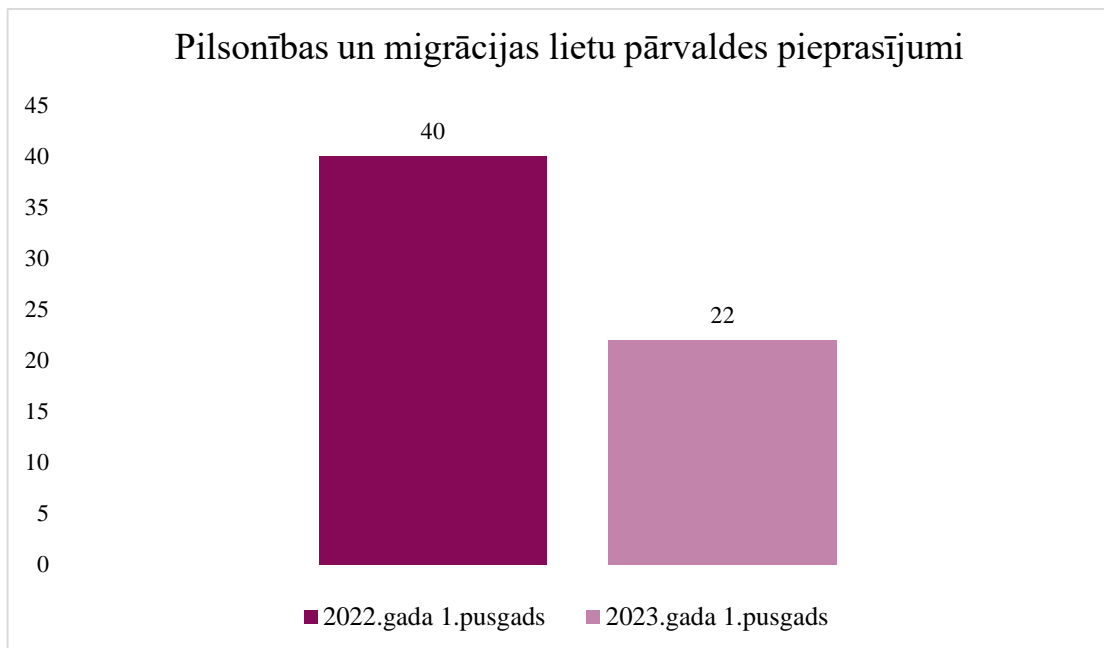
Pieņemtie lēmumi par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības piešķiršanu

* Satversmes teisas process, administratīvās lietas par bāriņtiesas lēmumu pārsūdzību, rīcīspējas ierobežošana, darba tiesību jautājumi, mantojuma tiesības

Izvērtējot datus par pieņemtajiem lēmumiem par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības piešķiršanu, var secināt, ka personas joprojām visvairāk JPA vērsas pēc juridiskās palīdzības ģimenes tiesību jautājumos. Tāpat aizvien vairāk personas vērsas pēc palīdzības, lai noteiktu pagaidu aizsardzību pret vardarbību. Salīdzinoši daudz personas vērsas pēc juridiskās palīdzības arī saistību tiesību jautājumos, tajā skaitā dzīvokļu tiesību jautājumos un arī jautājumos par zaudējumu vai parādu piedziņu. Salīdzinot pārskata perioda datus ar 2022.gada 1.pusgada datiem, var secināt, ka šogad personas īpaši vairāk ir vēlējušās risināt dažādus ģimenes tiesību strīdus (2022.gada 1.pusgadā ģimenes strīdu lietas bija 53% no kopējā pieņemto lēmumu skaita).

Salīdzinot ar 2022.gada 1.pusgadu, pieprasījumu skaits nodrošināt juridisko palīdzību patvēruma meklētājiem patvēruma procesā pārskata periodā ir samazinājies par 45%. Ja salīdzina datus ar 2021.gada 1.pusgadu, tad tajā laika periodā tika saņemti 27 pieprasījumi nodrošināt juridisko palīdzību patvēruma meklētājiem patvēruma procesā. Tas varētu tikt saistīts ar ārējās drošības situācijas periodiskām izmaiņām un svārstībām.

Pārskata periodā Tieslietu ministrijā apstrīdēti 3 lēmumi par valsts nodrošināto juridisko palīdzību un visi 3 lēmumi atstāti negrozīti.

Lai nodrošinātu valsts nodrošināto juridisko palīdzību civillietās (t.sk. pārrobežu strīdos), administratīvajās lietās un Satversme tiesas procesos, JPA slēdz juridiskās palīdzības līgumus ar juridiskās palīdzības sniedzējiem (zvērinātiem advokātiem, zvērinātu advokātu palīgiem, juristiem, biedrībām, augstskolām u.c.). Uz 2023.gada jūnija pēdējo dienu spēkā bija 111 juridiskās palīdzības līgumi, tajā skaitā:

- 84 ar zvērinātiem advokātiem.
- 3 ar zvērinātu advokātu palīgiem;
- 23 ar juristiem;
- 1 ar augstskolu.

Analizējot datus par juridiskās palīdzības sniedzējiem 2022.gada 1.pusgadā, var secināt, ka juridiskās palīdzības sniedzēju skaits ir samazinājies. Salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, juristu un augstskolu skaits paliek praktiski nemainīgs, bet zvērinātu advokātu un viņu palīgu skaits samazinās un pieaug. Novērojams, ka līgumu darbības laikā daļa zvērinātu advokātu palīgu kļūst par zvērinātiem advokātiem, kā arī daudzi zvērināti advokāti un palīgi neizsaka vēlmi atkārtoti slēgt līgumu ar JPA. Pārskata periodā ir noslēgti 5 jauni līgumi ar juridiskās palīdzības sniedzējiem. Juridiskās palīdzības sniedzēji kopumā sniedz juridisko palīdzību 32 Latvijas pašvaldībās un lielākais juridiskās palīdzības sniedzēju skaits nemainīgi ir Rīgā.

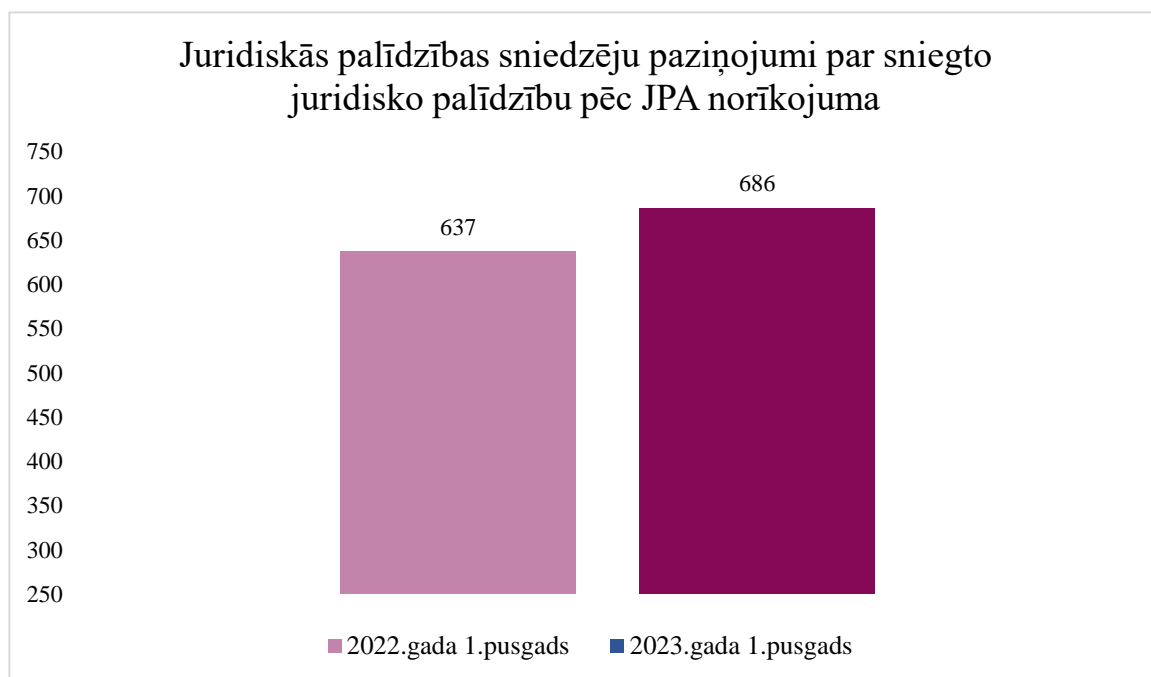
Sniedzēju skaita sadalījums pa apgabaliem:

- Rīgas apgabala teritorija – 65;
- Vidzemes apgabala teritorija – 7;
- Latgales apgabala teritorija – 13;
- Zemgales apgabala teritorija – 18;
- Kurzemes apgabala teritorija – 18.

II. Paziņojumu par sniegto juridisko palīdzību apstrāde

Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības nodrošināšanai pārskata periodā izmaksāti 805394,99 *euro*.

Juridiskās palīdzības sniedzēju paziņojumi par JPA norīkojuma izpildi un juridiskās palīdzības sniegšanu civillietās, administratīvajās lietās un Satversmes tiesas procesā pārskata periodā saņemti par 7,69% vairāk, nekā 2022.gada 1.pusgadā.

Tāpat juridiskās palīdzības sniedzēju paziņojumi kriminālprocesos par sniegto juridisko palīdzību pēc kriminālprocesa virzītāja uzaicinājuma saņemti par 6,08% vairāk, nekā 2022.gada 1.pusgadā (2022.gada 1.pusgadā 7875 paziņojumi, 2023.gada 1.pusgadā 8354 paziņojumi). Par juridiskās palīdzības sniegšanu saskaņā ar Ārstniecības likuma 68.¹ pantu pārskata periodā tika saņemti 92 paziņojumi (2022.gada 1.pusgadā 78 paziņojumi). Savukārt par juridiskās palīdzības sniegšanu Satversmes tiesas procesā pārskata periodā saņemti 2 paziņojumi (2022.gada 1.pusgadā arī saņemti 2 paziņojumi).

Izmaksātie naudas līdzekļi 2023.gada 1.pusgadā par sniegto valsts nodrošināto juridisko palīdzību (euro)	805394,99
administratīvajās lietās	8136,38
civillietās	47627,69
krimināllietās pēc procesa virzītāja uzaicinājuma	740085,71
saskaņā ar Ārstniecības likuma 68. ¹ pantu	8118,17
Satversmes tiesas procesā	1427,04

Informācija apkopota 13.07.2023.